

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลขว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
People's Participation in Making the Local Development Plan of
Khaw Subdistrict Administrative Organization, Selaphum District,
Roi Et Province

สัญญา สง่างาม¹
Sanya Songngam

บทคัดย่อ (Abstract)

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลขว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ และอาชีพต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลคอนสตอ จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe' โดยนำเสนอข้อมูลแบบตาราง ประกอบคำบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลขว โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการกำหนดปัญหาความต้องการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการกำหนดแนวทางการพัฒนาอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ 2) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ปัญหาพบว่า ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ในการพัฒนาท้องถิ่นให้ความสำคัญเฉพาะปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และผู้บริหารท้องถิ่นไม่เข้าร่วมในการประชุมประชาคมระดับหมู่บ้าน 4) แนวทางแก้ไขพบว่า ควรมีการประชาสัมพันธ์ นโยบายของรัฐ นโยบายผู้บริหารและให้ผู้บริหารและพนักงานเข้าร่วมประชุมหมู่บ้านทุกครั้งเพื่อตอบข้อซักถามและปัญหาต่าง ๆ

คำสำคัญ (Keywords): การมีส่วนร่วมของประชาชน; การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

Received: 2023-05-17 Revised: 2023-07-19 Accepted: 2023-07-20

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม Mahasarakham Rajabhat University. Corresponding
Author e-mail: chaichok2551@outlook.co.th

Abstract

The objectives of this thematic paper were as follows: 1) to study people's participation in making the local development plan of Khaw Subdistrict Administrative Organization, Selaphum District, Roi Et Province, 2) to compare the participation in making the local development plan of the people having difference in sex, age, education and occupation, and 3) to study the suggestions on the problems and solutions to the people's participation in making the local development plan. Sampling subjects for the study consisted of 360 people in Khaw Subdistrict Administrative Organization. Tools for data collection were questionnaires; and the research statistics included percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way ANOVA test; if statistically significant difference was found, difference in mean will be tested in pair by Scheffe's method; and the findings were presented in descriptive tables. Results of the research were as follows: 1) People's participation in making the local development plan of Huaynamhom Sub-district Administrative Organization was generally rated at medium level. When considering by aspect, it was found that in terms of demand determination, the mean was rated at high level, followed by determining the ways of development. 2) Regarding the hypothesis test, it was found that people with difference in education level and occupation had difference in participation in making the local development plan with statistical significance at 0.05. 3) In view of the problem, it was found that the people had no knowledge and understanding about law and regulations in local developments; they gave weight only to the basic structure; and local administrators did not participate in village-level civil society meeting. 4) As regards the ways to solution, it was found that the organization should make public the policy of local administrators, and allow the administrators as well as officers to take part in the village meeting every time in order to answer questions and problems.

Keywords: People's Participation; Making the Local Development Plan

บทนำ (Introduction)

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี 2475 กระแสการเป็นประชาธิปไตยของโลกได้เข้าสู่ประเทศไทย เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมากมาย จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ซึ่งนำมาสู่การปฏิรูประบบการเมืองของไทยอย่างเห็นได้ชัด การเรียกร้องของประชาชน เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองและมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ของการกำหนดนโยบายรัฐ มีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบการบริหารงานของรัฐ ทำให้มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มีเจตนารมณ์อย่างชัดเจนในการคุ้มครองศักดิ์และศรีของความเป็นมนุษย์ คุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งด้วยสิทธิเสรีภาพและการเข้าใจในสิทธิของการมีส่วนร่วมของตนเอง ประชาชนจึงสามารถตรวจสอบและเรียกร้องให้ผู้มีอำนาจปฏิบัติตามนโยบาย

ต่าง ๆ ได้ซึ่งแตกต่างจากอดีตอย่างชัดเจน จนกระทั่งในปัจจุบัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดไว้ในหมวด 14 รวม 10 มาตรา ตั้งแต่มาตรา 281 ถึง มาตรา 290 สรุปได้ว่า รัฐจะต้องให้ความสำคัญอิสระแก่ท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาในพื้นที่

จุดเปลี่ยนอีกประการหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาประเทศภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาไปสู่สังคมไทยที่พึงปรารถนาในอนาคต ในขณะเดียวกันได้กำหนดแนวคิดใหม่ในการพัฒนาประเทศ คือ การปรับเปลี่ยนวิธีการพัฒนาจากการแยกส่วนมาเป็นลักษณะองค์รวม มีการพัฒนาที่ทุกสิ่งทุกอย่างเชื่อมโยงกันและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคม ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาไปพร้อม ๆ กัน ทั้งในด้านคุณภาพชีวิต จิตใจ เศรษฐกิจ การเมือง สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเพิ่มศักยภาพและสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการพัฒนาตนเองในการร่วมกันคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการผลักดันให้สังคมเป็นไปตามที่ต้องการได้ โดยที่ยุทธศาสตร์การพัฒนาใหม่เป็นการมองภาพแบบองค์รวม

ฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงแนวความคิดการพัฒนาแนวใหม่นี้ ได้ทำให้สังคมไทยเรามีการเปลี่ยนแปลงมากมายโดยมุ่งเน้นถึงความเข้มแข็งของชุมชนในระดับรากฐาน อันได้แก่หมู่บ้านตำบล และชุมชนย่อยในเขตเมือง เพื่อให้เกิดกลุ่มหรือชุมชนที่เข้มแข็ง โดยให้มีประชาคมในระดับหมู่บ้าน เวทีชาวบ้าน ประชาคมในระดับตำบล และในระดับอำเภอ อันมีเหตุผลต้องการให้ประชาชนในกลุ่มหรือชุมชนต่าง ๆ คิดเป็น ทำเป็น และร่วมแก้ไขปัญหาของตนเอง หรือแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยคนในชุมชนเอง เพราะกลุ่มหรือชุมชนนั้นย่อมรู้สภาพปัญหามากกว่าหน่วยงานของรัฐหรือส่วนราชการ ซึ่งองค์กรบริหารส่วนตำบลห้วยน้ำหอม อำเภอลาดยาว จังหวัดนครสวรรค์ ที่ได้รับการประกาศยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์กรบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2539 ประกอบด้วย 9 หมู่บ้าน พื้นที่ทั้งหมด 71 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากร 3,670 คน และได้ดำเนินการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สอดคล้องกับแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และแผนพัฒนาท้องถิ่นตามลำดับ โดยมุ่งหวังให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาของตนเองให้มากที่สุด แต่ปรากฏว่าจากรายงานการประชุม ในช่วงปี พ.ศ. 2556 – 2558 ที่ผ่านมามีผู้เข้าร่วมประชุมแต่ละครั้ง 30 – 60 เท่านั้น นับว่าประชาชนสนใจร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นน้อยมาก

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติงานทางด้านแผนงานและงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยพิจารณาตรวจสอบแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งปัจจุบันพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยน้ำหอม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มักจะประสบปัญหาในการบริหารงาน การกำหนดนโยบาย การจัดทำแผนงาน/โครงการและ ติดตามประเมินผล การดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการต่าง ๆ ตามนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหารหรือความมั่นคงของประเทศ มักจะพบบ่อยครั้งว่าการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยน้ำหอม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นน้อย ทำให้การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนระดับตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลฉะนั้น การวิจัยครั้งนี้ จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาระดับการมี

ส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยน้ำหอม โดยบูรณาการกรอบแนวคิดการจำแนกพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยจำแนกตามประเภทของผู้เข้าไปมีส่วนร่วมนั้น พิจารณาจากคุณลักษณะของผู้เข้าไปมีส่วนร่วม เช่น เพศ อายุ การศึกษา และระดับรายได้ รวมทั้งการแบ่งระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และเป็นแนวทางการศึกษาซึ่งจะทำให้ได้แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในตำบลห้วยน้ำหอม อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาพื้นที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนและความเข้มแข็งแก่องค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

- 1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
- 2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและ อาชีพต่างกัน
- 3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยต้องการทราบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

ผลการวิจัย (Research Results)

1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย ร้อยละ 53.3 เพศหญิง 46.7 มีอายุระหว่าง 31 – 45 ปี เท่ากับอายุระหว่าง 46 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.9 รองลงมา มีอายุระหว่าง 16 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.6 อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.6 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 52.2 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 31.4 มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 50.8 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 38.1

2 ผลการมีส่วนร่วมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยตามกรอบแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แยกเป็นรายด้านพบว่า

1) ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการกำหนดปัญหาความต้องการขององค์การบริหารส่วนตำบลขาวน้ำหอม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2) ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ด้านการกำหนดแนวทางในการพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนตำบลขาวอำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลขาว อำเภอสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในด้านการกำหนดปัญหาความต้องการ และด้านกำหนดแนวทางการพัฒนา ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า

1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น เพื่อจะได้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข และส่งเสริมเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้สามารถวางแผนการปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น

2) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทัศนคติของประชาชนต่อโครงการพัฒนาคุณธรรม ศีลธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ทราบว่าประชาชนมีทัศนคติต่อโครงการพัฒนาคุณธรรม ศีลธรรมเป็นไปในทิศทางใด เพื่อที่ได้นำไปแก้ไขปรับปรุงในการบริหารงานเพื่อพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- กุนทลี ภัคธนกกุล. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการลุ่มน้ำแม่สา อำเภอมะริม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เครือวัลย์ สืบอ้าย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแฝก อำเภอสารภ จังหวัดเชียงใหม่. สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- จิรศักดิ์ สีใจเจริญ. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ และคณะ. (2547). การปกครองท้องถิ่นไทย. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา. (2538). แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

- นิมิตร สุขแยง. (2549). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลแม่แก้ว อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงทอง โยธาใหญ่. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษา : องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อารียา บุญเปลื้อง. (2549). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของผู้นำท้องถิ่นในอำเภอยางตลาด จังหวัดเชียงใหม่ : เปรียบเทียบชาวไทยพื้นราบกับชาวไทยภูเขา. การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.